

RODEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraljevo za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četrt leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posredovna številka 15 v.

Reklamacije so poštnina preplačane. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Kmetopna petil-vratila (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

76. številka.

V Ljubljani, v sredo, dne 23. septembra 1908.

Leto XI.

Krvavi dnevi v Ljubljani.

Dne 20. septembra ob deveti uri zvečer je vojaštvo 27. pešpolka v Ljubljani umorilo dvoje mladih ljudi ter težko ranilo preko deset oseb; koliko je lažje ranjenih, doslej še ni znano. To je golo dejstvo, samoobsebi tako strahovito, tako vnebohpijoče, da skoraj ni potreba pisati komentarja; napravi si ga lahko vsakdo sam v svoji duši in v svojem prepričanju.

Kaj je dalo povod temu groznemu ponočnemu umoru? Nekaj mladih, nespametnih ljudi je v petek in soboto zvečer »demonstriralo« po Ljubljani, razbilo par sto šip, prepevalo, žvižgalo in ukalo. To naj bi bila »revanša« za Ptuj, kjer so bili slovenski izletniki od nemških nacionalcev tepeni. Mi jih obsojamo že zategadelj, ker živ krst na svetu ne more povedati, kaj naj bi se bilo doseglo z njimi in komu naj bi bile koristile. In baš zato, ker je bil ves ta mladinski bumel brez misli, brez namena in brez cilja, baš zato, ker v jedru ni bil drugega nič, nego pravi in pristni ljubljanski »hec«. — Kdor je »demonstrante« opazoval, je to na prvi pogled lahko videl — baš zato bi se bila stvar v relativnem miru in brez vsega hudega izvršila in pričalo bi o nji edino nekaž zdrobljenega stekla.

Ampak visoka deželna vlada je hotela drugače, visoka vlada je hotela krvi!

V nedeljo je vse kazalo, da je šunder pri kraju. Takrat pa je začelo demonstrirati po mestu orožništvo in vojaštvo — demonstrirati proti mirnemu prebivalstvu, ki se po svoji ogromni večini kljub vsem šovinističnim frazam ni dalo resno razburiti. Povedano bodi in pribito, da mladi »demonstrantje« nobenemu človeku niti lasu niso skrivili; pribito bodi, da ni obstajala niti najmanjša nevarnost za slavno privatno last; in predvsem bodi pribito, da ne vojaštva in ne orožništva nihče ni napadal, temveč da je svobodno in brez odpora komandiralo po mestu, kakor po zasedenem sovražnem kraju. Trdno stoji, da vojaštvo ni imelo v Ljubljani ničesar čuvati, ničesar varovati, ničesar braniti!

Kako torej si je razlagati ravnanje vlade? Kako ravnanje vojaškega poveljstva? Gruča ljudi, mladih fantov, žensk in otrok, stopi na ulico, poje in žvižga — pobesnel lajtnant komandira »Feuer!« in dvoje mrtvih leži v prahu! — Ali je ta grozota delo gole blaznosti, ali pa zavedne zločinske namere? Bodi že to ali ono: hudodelstvo je storjeno in zdaj se samo vpraša, kdo je hudodelec!

Ko je klical Schwarz vojaštvo na noge, je vedel sam in je moral vedeti, da vojaštva ni potreba. Poznati je moral nadalje tudi razpoloženje in moralno kvaliteto tistega polka, ki ga je klical. In iz vsega je moral sklepati, če ni popol-

noma zabiti, da ravno sam provocira konflikte, ki jih dotlej ni bilo. Kar je bilo jasno poslednjemu paglavcu v Ljubljani, je moralo biti jasno tudi deželnemu predsedniku Schwarzu — vsa krivda za nedeljske umore pada torej v prvi vrsti nanj! Obračunati bo treba z njim, korenito in kmalu! S krvjo oskropljen človek ne more biti ne dan gospodar dežele!

Glavna krivda pada na Schwarza, a ne edina! Kar je v nedeljo zvečer počelo vojaštvo po Ljubljani, je celo za Avstrijo nekaj nečuvenega! Pesaki in dragonci so aranžirali po mestu prave pravcate pogrome! Najmirnejšemu človeku je morala zavreti vsa kri ob teh azijskih brutalnostih. Avstrijska armada, tista armada, za katero žrtvuje ljudstvo milijarde in milijarde, tista armada je slavila v nedeljo zvečer svoj veliki praznik: zakaj slavno je premagala enega gimnazijca in eno kontoaristinjko! Morda bo ta žalostni večer marsikomu odprl slepe oči, da bo spoznal vrednost in pomen militarizma in da se bo navadil po pravici spoštovati svetost uniforme; ter da bo marsikdo bolj natanko preštudiral, čemu je za rabo bajonet, ki ga je pohlevni državljani sam kupil in kam leti svinec, ki ga je sam plačal!

S smrtjo dveh mladih nedolžnih ljudi ni končana žalostna ljubljanska afera! O slavnih delih Schwarza in njegovih hlapcev ter o nasilstvih vojaštva bo govorilo še vrhovno ljudsko sodišče — ljudski parlament!

* * *

Ni dvoma, da so gospodje narodnjaki že od prvega početka, ko so izbirali kraj, kjer naj bi se vršila letošnja skupščina Ciril-Metodeve družbe, imeli gotov namen pred očmi. Po razkolu med liberalci in klerikalci je radodarnost v prid družbi v liberalnem taboru sicer nekaj poskočila, a že so se pokazovali tudi sledovi, da to ne bo trajalo dolgo. Zato je bilo treba nekaj posebnega, nekaj izrednega, kar naj bi »narodno zavest« podžgalo in družbo napravilo bolj popularno. Izdalo se je parolo: V nemško gnezdo Ptuj! Ni bilo treba kdo ve koliko modrosti, pa bi se bilo lahko preračunalo na prstih ene roke, da bodo ptujski hajlovci mobilizirali vse, kar se danes še nahaja v nemško-nacionalnem taboru; že po srditih, fanatizma prepojenih oklicih, ki so krožili po stajarskih nacionalnih listih, se je dalo presoditi, da skupščinarji ne bodo sprejeti ravno prijazno. Ampak postati »narodni mučenik« — kako lepo se to glasi! — je bil edini namen prirediteljev skupščine v Ptuj. Malo rabuke bo, so si mislili in potem bomo lahko vsklikali: Glejte, gospodje klerikalci, sloga je potrebna; pridite, da vas pritismo na naše ljubeče srce. In že so v duhu gledali, kako se bodo odpirale farovaške blagajne in bodo frčali zlatniki v Ljubljano. Pa naj si bo kakorkoli: kravali so se zgodili; tega nihče več ne izbriše.

Shod v „Mestnem Domu“.

Ptujski kravali, ki jih obsoja ves pošten svet, so dali slovenski liberalni stranki dobrodošel povod, da je udarila na veliki boben in začela delati reklamo za v svojem jedru docela klerikalno Čiril-Metodovo družbo, ki se kljub velikanski reklami neče nič kaj utrditi. Kakor nekdanji «labori», je zdaj stopil «dr. Žerjavov klub» na površje. Strupene novice, ki jih je «Slov. Narod» pretekli teden prinašal cele kose, niso zgrešile svojega cilja. Srdilo komentiranje ptujskih dogodkov, kakor da so ondodni Nemci edini predstavitelji nemške kulture, je rodilo sad, ki prav gotovo ni v čast slovenskemu narodu. V času, ko se dela silno reklamo za tujski promet in pa v očigled dejstvu, da smo Slovenci v marsičem odvisni od tujine, je, ne gledé na pravilo, da se na surovost ne odgovarja s surovostjo, največja nesmisel, vprizarjati pogrome po ruskem vzoru, ki škodujejo v prvi vrsti slovenskemu narodu samemu. Liberalno «Slovensko društvo» je torej izdalo geslo «Odgovor na Ptuj» ter na petek večer sklicalo protesten shod v «Mestni Dom». Neštevilni lepaki so že v četrtek večer vabili vse «zavedne Slovence in Slovenke» na protestno zborovanje. Da se je shod sklicalo na pozno večerno, pol 9. uro, nas ni navdajalo z najboljšimi občutki. Množice so jele prihajati še pred določeno uro, velika dvorana «Mestnega Doma» je bila v hipu nabito polna ljudi, enako se je trlo ljudstvo na galeriji in po hodnikih, na trgu pred poslopjem pa je valovalo morje glav. Razpoloženje je bilo silno razburjeno in trebalo je le iskric, da se vname požar. Zborovanje odprvi predsednik «Slov. društva» dr. Kokalj, ki po kratkem nagovoru podeli besedo občinskemu svetniku in dež. poslancu g. dr. Karolu Trillerju. Govornik se spominja in komentira ptujske dogodke ter pozivlja na gospodarski boj Slovencev proti Nemcem, kar bo najboljši in najizdatnejši odgovor na nemško barbarstvo. Končal je: «Odrežimo te pijavke! Ko bodo te pokončane, bo ozdravljen na slovenskem telesu sad, ki se imenuje nemčurški Ptuj.» Drugi govornik, občinski svetnik dr. Oražen, se je moral udati vedno glasnejši zahtevi ter govoriti skozi okno na trgu zbrani množici. Enako predgovorniku je tudi dr. Oražen pozival na gospodarsko osamosvoje Slovencev. «Slovenec in Slovenka» je dejal: «Tupujmo le pri Slovencih in Slovenkah! Posnemajmo Čebe, ki so na narodno-gospodarskem polju ubili nasprotnika. Kadar se to zgodi, bodo tudi na cesarskem Dunaju dobili pred nami respekt in spoznali bodo, da bo Avstrija slovenska ali pa je ne bo!» Kot zastopnica ženstva (?) je nastopila gospa Franja dr. Tavčarjeva, pozivajoč matere in one, ki bodo še postale, na narodno vzgojo svojih otrok, ki bodo ljubili le tisto, kar ljubi slovensko domovino in slovenski jezik. Razume se, da je vse govore spremljalo viharo odobravanje. Predsednik dr. Kokalj nato zaključil shod, rekši, da za Slovence pomeni «Ptuj — pfuj!» Ko se posvari pred vsakršnimi pouličnimi demonstracijami, zapoje množica odkritih glav «Hej Slovani!»

Demonstracije in naval na Kazino.

Do tu je bilo vse v redu in shod bi bil res impozantna in dostojna demonstracija — kljub raznim frazam, ki se jih na meščanskih shodih vedno sliši — če bi bili prireditelji tudi poskrbeli, da se red ne bo kalil. Dočim socialno-demokratska stranka za vsak večji shod, ki ga priredi, vpostavi primerno število rediteljev in prevzame zanj tudi vso odgovornost, tu tega ni bilo. 28. novembra 1905 je soc. dem. odbor organiziral 405 rediteljev (400 rediteljev, 4 podnačelnike in 1 načelnika), ki so skrbeli, da se red niti najmanj ne kalil. Po shodu se je vsa masa, do 7000, brez slehernega vodstva vlila na Vodnikov trg, kričé, žvižga je in prepevaje slovanske pesmi. Kdor je položaj trezno premočrtil, je lahko že v petek popoldan z vso sigurnostjo prelehtal, da protestna priredba ne bo mirno skončala. Že tekom dneva so nam dohajala poročila, da se nekaj pripravlja. Izposlali smo več poročevalcev, da nam poročajo o vseh dogodkih. Spričo slabo izsolane policije, ki večkrat niti vedela ni, kaj je častniški reporter, so imeli seveda zelo težavno stališče. Ko se je množica privadila do hiše, v kateri ima trgovino železninar Nagy, je nekdo vrgel na zid steklenico črnila, ampak tako nerodno, da se je razlila nazaj na demonstrante. Glusec vrišč je sledil temu dejanju, na kar je sledil splošen pogrom. Hoteli so vstaviti tudi tramvaj, a ga je imuniziral gledališki ravnatelj g. Govekar, ki je stopil vanj. Med potjo je množica demolirala napisne table nemških trgovin ter pobijala svetilke in šipe na hišah, v kojih se nahajajo nemške trgovine. Stanovalci so se nahajali v smrtni nevarnosti, da jih ne zadene večkrat kakor pest debelo kamenje. Policija je vso pozornost obrnila na kazino in jo močno zastražila. Prišedši na Marijin trg pred franciskansko cerkvijo, je en del demonstrantov prodiral skozi Prešernove in Selenburgove, drugi pa skozi Wolfove ulice. V obeh ulicah so bili postirani močni policijski kordoni. V Wolfovih ulicah je množica, dasi je policija napela vse sile, hitro prodrla kordon. Ne moremo trditi, da je ljubljanska policija vzor vzdrževalcev javnega reda, toda to pot je postopala zelo previdno — morda zavedajoč se premoči nasprotnika — kajti najmanjša neprevidnost je bila v stanu, da

povzroči krvave izgrede z nepreglednimi posledicami. Policaji so se sicer pošteno upirali tisočglavi množici, padale so tudi korenite zausnice, a bili so prešibki, zlasti ker so ljudje zadaj neprestano tlačili naprej. Silno vpitje in množica se je razlila v «Zvezdo» pred Kazino. Prišel je pravi bombardma na stekleni salon in šipe kavarnskih oken, od katerih ni ostala ne ena cela. Vseh «spodnjega dela», je podžgal «zgornjega», ki je «operiral» po Selenburgovih ulicah, da je prodrl policijski kordon in tudi na dotični strani razbil vsa okna. V tem hipu bi bila vsaka aretacija iluzorična, tako razjarjena je bila množica. Na demonstrante je zelo izjavalno vplivalo, ko so kazinotje, hoteč pokazati svojo neustrašenost in kljub veliki nevarnosti, v kateri so se nahajali, z ironičnim posmeškom prihajali pred poslopje. Policija je bila povsem brez moči in je storila edino prav, da ni rabila orožja. Skodo v Kazini se ceni do 4000 K.

Izgredi po mestu.

Medtem ko so demonstrantje, po pretežni večini ljudje, ki žive na račun staršev, nemoteno pustili Kazino in vsak «vseh» pozdravili s huronski «živijo»-klici, se naenkrat začuje glas: «Orožniki gredo!» In res jo primahajo skozi Gradisce in z nasajenimi bajoneti začno razganjati ljudi. V tem pod kostanji pa so se grupirali fantalini v posamezne grupe: ena jo je udarila pred palačo deželne vlade, druga pa pred realno in poslopje nemškega glasbenega društva, kjer so pobili nekaj sip. Značilno je, da so na deželno-vladni palači pobili samo 8 do 10 sip na stanovanju deželnega predsednika, kar izdaja, da je vodja tega oddelka razgrajatev bil o razmerah v palači dobro poučen. Izpred poslopja deželne vlade so se demonstrantje podali pred «Kranjsko hranilnico», kjer so najprej na trgu pred gledališčem ugasnili električne žarnice, na to pa navahili na plinove svetilke na hranilnici, ki so v hipu zvenketaje popadle na tla. Trije ali štirje pobalini so imeli dosti posla, da so v pritličju na zapadnem delu pobili skoro vse šipe, dočim so se ostali navalili na pročelje in ond se nahajajoča dva privatna stražnika spravili v smrtno nevarnost. Eden stražnikov je hotel vstreliti, pa se naboj ni vnel. Prebivalci hranilnice so bili hipoma vsi pokonci, tresoč se od prestane smrtno nevarnosti. Policija je prišla šele, ko so demonstrantje, vajenci in dijaki, že odšli in «junasko» razbijali po izlozbi fotografa Landaua na Fran Josipovi cesti. Tu je stražnik nekega demonstranta prijel, pa ga zopet izpustil, rekši, «da ima njegovo sestričino za ženo». Od tu je pobojna armada drvila deloma na Dunajsko cesto, deloma nazaj v Selenburgove ulice, oziroma skozi Prešernovo ulico v notranje mesto in pred magistrat, kjer so se zlasti ob aretacijah vršili burni prizori. Do 10. ure zvečer so se izvršile tri aretacije. Aretovance se je izpustilo, ko se jih je vzelo na zapisnik.

Drug oddelk demonstrantov se je izpred realke podal nazaj v notranje mesto, demoliral napisne table nemških trgovcev, jih metal v Ljubljano in razbijal okna. «Operiral» je po Streljskih ulicah, razbil okna na «otročem vrtcu» nemške šolske družbe, se razcepil v dva oddelka, od katerih se je eden podal v Šentpetersko predmestje, drugi pa na Poljane, razbil šipe na Huthovi nemški višji dekliški šoli, na to pa se pridružil množici, ki se je že veselila razbitih sip na Mahorovi trgovski šoli na Cesarja Josipa trgu.

Okoli pol 11. ure prikoraka bataljon Belgijcev, ki so z nasajenimi bajoneti naskočili demonstrante. Ljudstvo jih je sprejelo s «fej» in «abzug»-klici. Vedli so se deloma zelo surovo, zlasti častniki, ki so psovali ljudi s «spi» in vdirali v privatne hiše in gostilne. Letali in bili so s puškinimi kopiti po ljudeh, ki niso zakrivilili družega, kakor da so vpili, žvižgali in prepevali. Prostor nam ne dopušča, da bi navajali vse podrobnosti, ki so nam znane v obilnem številu. Ob 11. uri ponoči je zaslissavanje aretovancev na magistratu prevzel polic. svetnik gosp. Wratschko. Nemiri so se naposled omejili le še na «Zvezdo» in so trajali do 3. ure v jutru.

Spopadi z vojaštvom, dragonske atake.

Nepoznani hujakači so v soboto čez dan raznesli vest, da se z večernimi vlaki pripelje več nemških buršev, da so Nemci imeli v Šiški protestni shod in da bodo zvečer zopet zborovali v kazino. Ljubljance rad verjame vsaki bedastoči, pa če je še take neumna; in zvečer so romale cele množice v «Zvezdo», prav kakor na veliki petek k «božjim grobom». Več iz radovednosti, kakor pa s slabim namenom. Ampak čez dan so imeli pri deželnem predsedniku tajno sejo, na kateri so sklenili, da priženo na večer mladane vso garnizijo, pred kazino. Če bi oblast le nekoliko preračunala tendenco demonstracij ter resno mislila na mir in red, bi si gotovo ne dovolila «spasa», pa vposlala toliko vojaštva pred kazino in v okolico. Da je v to svrhu rabila nemške vojake, ki so na slovenska vprašanja dajali nemške odgovore in nemško psovali, je ognju prililo olja. Slovenske vojake in domobrance je množica povsod viharo pozdravljala. Ko je nastopila popolna tema, so orožniki in policaji začeli razganjati ljudi, na kar so začeli divjati tudi vojaški oddelki, ki so suvali s puškinimi kopiti na desno in levo. Zlasti se je srd ljudstva obračal proti oficirjem, ki so že čez

dan ostentativno pohajali v kazino in sedeli na verandi. Pred glavno pošto se je utaboril nekaj «generalni stab», od koder so pohajale direktive. Ampak kordoni so bili razvrščeni tako nerodno, da človeku, ki je enkrat zašel na Marijin trg, absolutno ni bilo mogoče priti naprej. Ob 8. zvečer množica, potisnjena iz Wolfovih ulic in pomnožena s Francovega mostu, zapoje «Hej Slovani» in «Lepo našo domovino». V hipu, kakor bi trenil, se od pošte doli pridrvi oddelk dragoncev in z golimi sabljami navali na drugače čisto mirno skupino. Kakor podivjani besne za bežetimi in okoli Prešernovega spomenika. Misleč, da bodo potem odjezdili na Mestni trg, se 500 glava množica, deloma žen in otrok, umakne na temno Francovo nabrežje; a dragonci zdrvé za njimi liki besne furije. Strašna panika nastane. Žene kričé, otroci vpijejo, očividci zamiže s pričo strašnega prizora. Dragonci so silili celo po stopnjicah pred franciskansko cerkvijo in se obnašali silno sirovo. O nekvalificiranem postopanju nekega dragonskega poročnika, ki je našega poročevalca na Dunajski cesti nabruhlil z «Halt's Maul!» se še pomenimo. Ta večer je bilo mnogo aretovanih in ranjenih. Gostilne in kavarne je dež. vlada odredila zapreti že ob 10. zvečer. Na Viču je razjarjena množica bombardirala Andrettovo tovarno s kamenjem, prepregla ceste z žico in napadla od Andretta telefonično poklicane dragonce s kamenjem in jih popolnoma obvladala. Vojaki so trgovca Marna, ki je bil že v postelji, prisilili, da je odprl hišo in mirno trpel, da so iskali za zlikovci. Zupan se je odločno uprl zahtevi stražmojstra, češ, da se morajo vse gostilne takoj zapreti, rekoč, da on ni zanj nobena uradna oseba, ki bi mu imela ukazovati. Dragonci so prenočili na dvorišču pri Košču. — V šišenskem gozdu je bivakiral cel oddelk vojakov, boječ se za sulferajnsko šolo, ki pa se jej ni zgodilo nič žalega. Trdi se, da je pivovarnar Kosler, na čegar dvorišču so kampirali dragonci, iste pogostil s pijačo; če je to res, potem ni čuda, da so tako divjali.

Jernejeva noč v nedeljo.

Kakor prejšnji dan, so se izgredi ponovili tudi v nedeljo. Demonstracije bi ne bile dobile nobene resnega značaja, da se oblast ni tako lahko-misljeno igrala z vojaštvom. Za poveljnike so bili komandirani mladi oficirčki, ki se jim je že na obrazu bralo, kako se jim hoče po prelivanju krvi. Vlada je svetnika Wratschkota, ki je kolikor-kortoliko varoval takt odstavila od poveljstva nad varnostnimi organi, pa vpostavila hudega Nemca, dež. vladnega svetnika dr. Matheisa. Vojastvo je kar besnelo, udiralo v gostilne in druge privatne lokale ter bežeče ljudi izgnalo iz njih. Ob približno pol 9. uri zvečer se neki poročnik Mayer, ki je v Prešernovih ulicah zapovedoval oddelku sedmih mož, naenkrat zapodi za malo skupino demonstrantov, jih prežene v Šolski drayorad, in ko so bili že vsi v begu, da povelje za streljanje, ne da bi se bil držal tozadevnih službenih predpisov. Vladni svetnik dr. Matheis, ki je stal v bližini, se je temu odločno uprl; a poročnik ga ni ubogal. Rezek pok pretrese zrak — in že se je valjalo v krvi 10 žrtev: 2 mrljica, 8 pa težko ranjenih! Razvil se je nepopisno pretresljiv prizor, ki ga radi pretesnega prostora ne moremo natančneje popisati. O surovosti oficirjev priča, da do ranjencev niso pustili niti zdravnikov, dasi so se legitimirali. Posamezno se je streljalo tudi drugod. Kakor blisk se je po mestu raznesla novica, da je toliko in toliko ubitih, toliko in toliko pa ranjenih. Možje in ženske, vse je jokalo, stiskalo pesti in klelo na soldatesko. Da je ljudstvo imelo orožje, izbuknila bi v hipu revolucija. Vojastvo in orožniki so tudi še potem divjali po mestu in pojali mladino iz ene ulice v drugo. Neki oddelk vojakov je hotel streljati celo v magistratno vežo in je bežeče podil do družega nadstropja z nasajenimi bajoneti. Zupan Hribar, ki je ravno prišel, jih je odločno zavrnil, poročniku Mayerju pa pomenljivo zažugal. Demonstracije so trajale do 1. ure v jutru, manjše praske pa celo noč.

V ponedeljek zjutraj je tisoč ljudstva hitelo na pokopališče k Sv. Kristofu, kjer sta ležali v mrtvašnici na kamnitih mizah žrtve soldateske: Rudolf Lunder, 22 letni strojnik «Narodne tiskarne», in Ivan Adamič, 15 letni četrtošolec. Lunder je bil na demonstraciji popolnoma nevdeležen; prihajal je ravno od tiskarske 40 letne slavnosti v «Narodnem Domu». Da bi prišel nemoten domov, je s svojo nevesto napravil ovinek in pred stolno cerkvijo ga je dohitela smrt. Silno pretresljiv prizor je bil, ko je njegov brat zaznavši za dogodek, preril se skozi množico in v obupnem joku se poleg v luži krvi ležečega brata vrgel na tla. Zadet je bil od zadaj v pljuča in ostal na mestu mrtev. Ivanu Adamiču je krogla predrila meča in šla skozi pljuča na drugi strani ven. Umril je v par minutah. Na stražnici, kamor so ga bili prenesli, je še dejal: «Ne povejte mami, kaj se je zgodilo; umrla bi še ona!» Vse je jokalo. Pogled na mrtveca je bil grozen, zlasti Adamič v svoji revni obleki in zakrpanih čevljkah izvablja tisočem solze. Na tisoče ljudstva oblega mrtvašnico, mnogi brišejo mrtvecem kri z robci, da jih shranijo za spomin. Dva častnika, ki sta tudi hotela na pokopališče, je ljudstvo obrnilo in ju ni pustilo notri.

Teško ranjeni so: Anton Adamič, bratranec ustreljenega Ivana Adamiča. Zabođen je bil od zadaj z bajonetom; Josip Simončič, 17letni kloparski pomočnik, ki ima na levi nogi meso docela raztrgano; Albina Traven, kontoristinja, je zabođena v meča z bajonetom; Božidar Borštnik, 18 letni osmošolec, ima obe nogi pod kolenom prestreljeni; Miha Golavšek, 20 letni kovski pomočnik, ima zadaj od krogle prebito glavno žilo; Albin Tomič, 17letni kovski pomočnik, ima prestreljene prsi in ranjena desna pljuča; Pavel Štrukelj, je teško ranjen na desnem stegnu; Martin Štrukelj, 41letni delavec, je od zadaj zadet skozi ledji v trebuh. — Vsi ranjenci se nahajajo v bolnišnici in so v smrti nevarnosti. Poleg teh je še nebroj drugih, večalimanj ranjenih, ki se nahajajo v domači oskrbi.

Občinski svet ljubljanski za žrtve.

Občinski svet ljubljanski je imel v ponedeljek ob 11. uri dopoldne izredno sejo, na kateri je predlagal, da se žrtvam priredi pogreb na občinske stroške; dal je tudi zvoniti po vseh ljubljanskih cerkvah z vsemi zvonovi. Za nagrobni spominek je občina votirala 1000 K, drugo pa se upa dobiti od občinstva. Vse mesto je v črnih zastavah.

Ponovni izgredi.

Ulice so nenavadno živahne. Po Starem trgu vali množica dijakov in sili nemške trgovce, da odstranijo nemške napise, sicer jih pa demonstrantje odtrgajo sami in deloma zmečejo v Ljubljano. Smešno je gledati, kako tudi posamezni liberalni narodnjaki (n. pr. lekarna Trnkoczy) hite napraviti to, kar so dolžni programu svoje stranke. Posamezniki zapirajo trgovine, dasi je šele 1 ura popoldan. Nemške posetnice, ki so tudi izobesili žalne zastave, se prisili, da jih skrijejo, češ, »Hilnavcev ne maramo!«. Sprevod narašča, hrup je vedno večji, vsako odtrgano tablo ali izbite črke se pozdravlja z »živijo«-klici. Trgovci Henrik Kenda prestrašeno gleda skozi okno prvega nadstropja, kako spodaj marčvarijo njegovo »firmo«. V hipu se pripelje župan, miri ljudi, na kar nastopijo orožniki; dotlej se je bilo namreč nemoteno delalo.

Župan je bil že v soboto izdal oklic na »somaščane« in jih pod zapretilivjo kazni rotil na mir. V ponedeljek zvečer je »Slovensko društvo« izdalo oklic, ki pravi, da »naj sledi burnim dnevom, ki so že rodili neprecenljive vspehe (?) mirno delo, ki privede do popolnega vspeha. Zvečer in ponoči vlada popoln mir, vojaštva in orožništva ni videti.

Tak je torej kratek pregled dogodkov preteklih dni v Ljubljani. Kakšni so tisti »neprecenljivi vspehi«, o katerih govori »Slovensko društvo«, nam ni znano, slutimo pa, da bo nebroj mladih eksistenc uničenih za celo življenje. Nemci bodo odgovorili z enakim orožjem in se maščevali nad slovenskimi manjšinami drugod, listi pa bodo ponesli v svet čudne bajke o čudni »kulturi« nekih Slovencev doli na jugu Evrope. Bojkot Nemcev? Da; kdo pa je bil tisti, ki je zasmehoval delavce, ko so bojkotirali nemškega Koslerja? Mar niso bili ravno »Sokolci«, ki so pri tem Koslerju prirejali svoje veselice, pri Koslerju, ki je opijanil dragonce, da so bolj korajžno sekali po slovenskih glavah! In dr. Oražen — ali ni on v kartelu z nemškimi pivovarji tor z njimi vred podražil svoje pivo? Mar misli gospoda, da delavstvo tako hitro pozabi? Ne učite drugih, pričnite raje najprvo pri sebi. Ljubljanski delavec večinoma ne zna nemški; in kdo je tisti, ki vedno nemško čelja? Poglejte, kdo ima v Ljubljani dvojezične napise! Same stvari, ki pričajo o nedoslednosti. Vemo, da se ljubljanski pogrom misli izrabiti za bližajoče se deželnozborske volitve. Ptujski kravali so prišli na vse strani kakor nalašč. Delavstvo vas je spregledalo. Medtem, ko se je mladež na ulici »borila za sveto slovensko stvar«, pa se je v soboto večer »pri Levu« vršil shod takozvanih »narodnih« delavcev, na katerem je poročal neki Jaklič iz Trsta. A tudi tam smo imeli svojega poročevalca. Več o tem drugič. V kalnem se hoče ribariti. Pa ne bo šlo gladko. Slovensko delavstvo ogorčeno obsoja ljubljanske izgrede, kakor obsoja nemško-ptujске kravale. Z zadovoljstvom lahko konstatiramo, da se socialno-demokratsko delavstvo demonstracij ni udeležilo. Pomislite, kako ste pisali o februarških dnevih v Trstu leta 1902; takrat vam je bilo delavstvo, ki se je borilo za večji kos kruha — mularija! Na surovosti pameten človek ne odgovarja s surovostjo! Delavstvo bo vršilo svojo kulturno nalogo trezno in premišljeno. To je naš odgovor, trezen in dostojen.

Politični odsevi.

O načrtu novega brambnega zakona pripoveduje »Budapesti Hirlap« nekatere posameznosti. Po novem načrtu se uvede 2letna vojaška služba za vso armado, izvzemši kavalerije in artilerijo. Rekrutni kontingent se zviša na 160.000 mož; nastavi se več podčastnikov, ki bodo službovali čez predpisano službeno dobo. Rekrutni kontingent pri domobranjih se zviša na 214.000 mož, da bo torej domobranstvo v miru štele 420.000 mož. Nadomestna rezerva se odpravi in se nadomesti z »ljudsko brambo«.

Povodom vojaških manevrov v Vesprimu bodo konference zaradi vojaških zadev med cesarjem, prestolonaslednikom in vojnim ministrom.

Hrvatski koalicijski časopisi trdijo, da je Rauch pri zadnji avdijenci v Budimpešti moral podati demisijsko in da bo kmalu imenovan general Grivičič za kraljevskega komisarja na Hrvaškem. Da Rauch ni prodir s svojimi predlogi v Budimpešti, dokazuje to, da nekateri madžarski časopisi raznarijajo, da je madžarska vlada proti zahtevam Rauchove vlade sklenila sklicati hrvaški sabor.

Med Bolgarsko in Turčijo je nastal korfil. Vest, da bolgarski diplomatični zastopnik Gešov ni bil spoznan za enakovrednega z ostalimi diplomatičnimi zastopniki povodom slavnostnega obeda pri ministru zunanjih del, je zbudila v bolgarski javnosti veliko razburjenje, ker se smatra za razžalitev kneževine. Vsi časopisi razpravljajo o dogodku. Mladoturški krogi si prizadevajo, da bi se konflikt poravnal ter se dalo bolgarskemu diplomatičnemu agentu zadoščenje. Avstro-ogrski veleposlanik v Carigradu, grof Pallavicini, je posredoval pri turški vladi, naj se vabi po dosedanem običaju k oficialnim priredbam bolgarski agent z drugimi diplomatičnimi zastopniki vred. Iz Sofije poročajo, da deluje bolgarska vlada na to, da se Bolgarska prizna kot od Turčije neodvisna država ter se proglasi za kraljevino. Ra'glasitev Bolgarske za kraljevino se baje izvrši v najkrajšem času.

Ruska vlada je pozvala profesorje moskovskega vseučilišča, naj izstopijo iz stranke kadetov. Ker tega niso hoteli storiti, jih je vlada pozvala, naj zapuste državne službe. Obenem jim je vlada ustavila plače do 1. decembra.

Domače stvari.

Kamenja ni bilo! V grške in dunajske liste in sicer tudi v dostojne liste, ki bi gotovo rajši pisali samo in čisto resnico, se je zanesla zlagana vest, da so v nedeljo zvečer metali demonstrantje kamenje na vojaštvo in da so bili usodni streli šele odgovor na ta napad. Mi konstatiramo, kar je z mnogostevilnimi pričami dokazano, da nihče ni metel kamenja in niti en sam vojak ni ranjen. Trdno je pribito in ostane pribito za zmirom, da je streljalo vojaštvo brez vsakega povoda in da torej obadva umorjenca, Lunder in Adamič, nista žrtvi vojaške samoočrambe, temveč žrtvi navadnega brezsravnega umora! To je treba na ves glas povedati, kajti zdaj bodo prihajala prikrojena in počesana oficijalna poročila, bi bodo hotela oprati krivce nedeljskih pobojev. Schwarz naj se pere, kolikor mu drago — opral se ne bo, njegove roke ostanejo krvave!

Cena mesa je bila na dnevnem redu zadnje občinske seje v Ljubljani. Podžupan dr. Bleiweis je prečital poročilo magistratnega komisarja, katero pravi, da so mesarji vsled magistratnega posredovanja nekoliko znižali cene govejega mesa, glede drugih vrst mesa so pa izjavili, da ničesar ne spremene. Pripovedovali so, da bi imeli »izgubo«, če bi obveljal maksimalni tarif za telečje meso. Ampak s tem se niso zadovoljili. Ljubljancanom naj bi se sploh vzela vsaka priložnost, da bi prišli do kakršnegakoli cenejšega mesa. Zato so »prišli«, naj bi se omejilo uvažanje in donašanje prekajenega mesa in klobas v mesto, češ, da se na deželi zaklana živina ne ogleda ter je vsled tega kvaliteta takega mesa zelo dvomljiva. Na mitnicah bi se naj od uvažanega mesa zahtevali ogledni listi. Proti temu se je izreklo ravnateljstvo užitinskega zakupa, ker bi bila taka procedura preveč zamudna in bi tudi ogledovanje na deželi ne bilo zanesljivo. Tudi klavnično ravnateljstvo se je izreklo proti taki zahtevi, ker se pri prekašenem mesu le težko dožene kakovost. Tem nazorom se je pridružil tudi policijski odsek. Čudno, kako so mesarji v skrbah za blagor občinskega prebivalstva tedaj, kadar žene ta skrb vodo na njihov mlin! Ampak nad magistratom, odnosno občinskim svetom se res nimajo pritoževati. Policijski odsek je namreč predlagal, naj se maksimalne tarife za telečje meso razveljavijo ter se določitev cen zopet prepusti »prosti konkurenci«, dokler se mestni magistrat ne prepriča, da mesarji izrabljajo to prostost v svoje sebične namene. Imenitne nazore ima ta policijski odsek! V kakšne namene pa naj mesarji prodajajo, kakor v svoje sebične? Na ljubljanskem magistratu menda res mislijo, da ne vodi mesarjev druga želja, kakor nasiti lačne? Zakaj se pa mesarji tako upirajo maksimalnemu tarifi, če ne zato, ker hočejo imeti za svoj profit proste roke? Občinski svet je sprejel tudi ta predlog in mesarji bodo s »prosto« konkurenco lahko zopet odirali ljubljansko ljudstvo po svoji volji. Prosta konkurenca se lahko znižuje cene, če je mnogo blaga in malo odjemalcev, ne pa če je vse polno lačnih, pa malo mesa. Kaj se misli morda že na prihodnje volitve in na politični vpliv mesarjev?

Tudi cena premoga se baje zviša. Trboveljska premogokopna družba namerava po raznih poročilih zopet podražiti metrski cent premoga za 24 do 28 vinarjev. O tem novem napadu se bo že še kaj govorilo. Trboveljska družba tudi ne sme misliti, da so konsumentje kar ovčice, vstvarjene zato, da jih ona striže. To izkoriščanje na dve strani je že nesramno. Delavcem ne da vinarja priboljška,

za varnost v jamah ne stori nič, ampak vsako leto podraževati premog zna. Končno bo pa vendar še kakšno sredstvo zoper to.

Dvojna mera. Klerikalci so kaj čudni tiči, ampak žvižgat ne znajo tako, da bi vsi plesali, kakor oni hočejo. V četrtek 11. septembra se je v Idriji vršila občinska seja radi prezidave čitalnice, katere so se vdeležili tudi zastopniki deželnega odbora. Dopisnik »Slovenca« z 11. septembra, najbrže učitelj Jaklič sam, se silno jezi, ker so seji prisostvovali tudi občinarji ter protestirali zoper terorizem dež. odbora. Dopisnik je najbrže že pozabil, kaj vse so klerikalci počeli pred dvema letoma na Jesenicah kjer niso prišli na sejo samo protestirat, marveč oboroženi pretepat se. Ta bi bila lepa, da bi človek še kihnil ne smel, kadar se pokaže kaka podrita peč v Idriji. To, kar smejo klerikalci, store lahko tudi drugi; in socialni demokratje se bodo vedno v polni meri posluževali pravic, ki jim jih kot poštenim državljanom daje zakon. Delavstvo bo že skrbelo, da se ne bo merilo z dvojno mero. Jaklič in njegova kompanija naj nikar ne misli, da je povsod tako, kakor n. pr. v Velikih Laščah; socialni demokratje mu bodo povsod pripravili tak sprejem, kakršnega zazluži. Malikov ne poznamo, pa makar da so deželni odborniki.

Prvi redni občni zbor »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico« se je vršil 15. t. m. v salonu gostilne »pri Končanu« na Glincah. Predsednik upravnega odbora sodrug Anton Kristan otvori ob 8. uri zvečer zborovanje, konstatuje sklepčnost ter imenuje zapisnikarja in overovatelje. Poročilo o dosedanem delovanju poda predsednik sam; poročilo se enoglasno odobri. Pri volitvi v upravni odbor se izvolijo: Za predsednika sodrug Anton Kristan, za upravne odbornike sodrugi: Josip Buda, Josip Petrič, Anton Petek in Jožef Slamnjak. — V nadzorstvo se izvolijo sodrugi: Kos Karol, Mihelčič Ivan, Bezjak Jakob, Velkavrh Mihael, Kokalj Franc, Sestak Alojzij, Bittner Ulrik, Ivan Klemenčič in Rakovec. Za nadomestnike v nadzorstvo so odobreni sodrugi: Galovič Rudolf, Franciska Franc, Belič Josip in Senbrek. — Zbor sklene, da društvo pristopi k »Osrednji zvezi avstrijskih konsumnih društev na Dunaju«. — Prva prodajalna se otvori na Glincah v Marintčevi hiši v oktobru. — Člani naj se izvolijo vpisovati pri članih upravnega odbora in pa pri sodrugih, ki imajo v rokah bloke. — Dobro delo v prid proletarijata Ljubljane in okolice je započeto! Na delo tedaj!

Shodi.

Shodi: 27. septembra bode »pri Levu« shod tesarjev, pri M. Petriču (na Resljevi cesti) shod zidarjev. Začetek povsod ob 9 uri dopoldne.

Na razna vprašanja glede Zvoze naznanjamo, da se bode tekom prihodnjega meseca vršil ustanovni zbor. Natančen vsprej in vse drugo se bo naznanilo pravočasno.

Strokovni pregled.

Iz seje strokovne komisije dne 18. septembra. Sklene se: ustanoviti teoretični in praktični pouk o strokovnih organizacijah. Vodila ga bodeta sodr. Anton Kristan in Ebin Kristan. Prosi se tiste organizirane delavce, ki se za ta kurs zanimajo, da se oglase tekom meseca septembra v prostoru strokovnega tajništva. — Sklene se primerno razdeliti letak: »Delavci in delavke«. — Tajnik poroča o stanju stavk v Medvodah in Vevčah. — Tajnik poroča o organizatoričnem delu. Se vzame na znanje. — Prihodnja seja koncem septembra.

Strokovno tajništvo prosi tem potom vse ljubljanske strokovne organizacije, da izvrše vse sklepe, ki so se storili v prospeh centralizacije. Prosi dalje tudi, da se mu dopošljejo izvršene vpraševalne pole.

Strokovna konferenca za Primorsko je bila v torek dne 8. t. m. v »Delavskem domu« v Trstu. Navzočih je bilo nad 70 delegatov iz Trsta, Istre, Goriske in Dalmacije. Predsedvali so sodrugi dr. Piscal, Tonet in Marica. O strokovnem gibanju je poročal sodrug Milost sledeče:

Strokovna komisija ni razpolagala s potrebnimi sredstvi in ji torej ni bilo mogoče izvršiti natančne statistike strokovnega gibanja. Poročilo v tem oziru bo tedaj pomanjkljivo. Toda kljub temu nam je mogoče dati kratek in interesanten pregled. Iz zapisnika zadnjega strokovnega kongresa, ki se je vršil dne 6. januarja 1906, je razvidno, da je bilo takrat 16 lokalnih strokovnih organizacij in 11 zveznih skupin. Danes imamo v Trstu 32 centraliziranih skupin in 8 lokalnih organizacij. V letu 1906 je bilo v Trstu 6800 delavcev organiziranih. Ob koncu leta 1906 j. število organiziranih delavstva naraslo na 9974. Ob koncu leta 1907 je bilo število organiziranih že 10.607. — Danes imamo že preko 14 tisoč redno plačujočih organiziranih delavcev. Te številke so posnete po poročilu centralne strokovne komisije, so torej resnične in nimajo nič kaj opraviti s polnim številom onega organiziranega delavstva, ki zaostaja z doneski. V letih 1907—1908 smo imeli sledeča gibanja: Uslužbenci ladjedelnice S. Marco so pridobili zvisanje mezde in uravnavo akordnega dela,

Lesni težaki so pridobili 40 vin. povišanja dnevne mezde. Testinarji so pridobili uravnavo delavnega časa, prepoved medtedenskih praznikov in uravnavo mezde za izredno delo. Delavci v arsenalu so pridobili zvišanje plač in uravnavo delavnih razmer. Mestni pometači so pridobili mezdno zvišanje, uravnavo delavnega časa, izrednih ur, nedeljskega dela in druge moralne pridobitve. Pomorski kurjači, pomorščaki in podčasniki so tudi imeli velikih koristi od svojega gibanja. Spomenica, ki so jo vložili uslužbenci (natakarji i. t. d.) avstrijskega Lloyd, ni imela nobenega uspeha. Delavci v mestni klavnici (trippaioli) so pridobili zvišanje plač, plačilo izrednih ur in skrajšanje delavnega časa. Pekovski delavci na Lloydovih parnikih niso dobili niti odgovora na vloženo spomenico. Zahteve mestnih gasilcev, ki so bile tudi izražene v posebni spomenici, so se uravnale v mestnem odboru. Težaki so priborili zvišanje plač in sploh so sklenili posebno pogodbo. Slikarji so si priborili mezdno zvišanje in druge zahteve so se jim deloma izpolnile. Uslužbenci glavnih skladišč so si pa priborili že v prvem nastopu naravnost neverjetne koristi. Nadalje omenja vse stavke, ki so se vršile v Trstu in na Primorskem sploh. Strokovna komisija je bila vsem organizacijam vedno na razpolago, intervenirala je vedno, kadar se je zahtevalo in priredila je več shodov. Nadalje pove, da so tržaške strokovne organizacije izdale od leta 1904 do 1908, nad milijon kron za razne podpore.

Poročilo se je soglasno odobrilo, prav tako tudi Pagninijevo poročilo o taktičnem delovanju.

O organizaciji in taktiki se je razvila obširna debata. Konferenca je sprejela predlog, da se imajo lokalne organizacije centralizirati. V strokovno komisijo so bili izvoljeni: Za tajnika Pagnini, za druga tajnika Panek in Milost, za člane Osbel, Kermolj, Comel, Calligaris, Jernejčič in Righetti; za revizorja Gaspari in Blasizza. Konferenca je sprejela predlog, da naj se namesti stalen tajnik za slovensko delavstvo.

Predsednik dr. Piscel je zaključil zborovanje ob 8. zvečer.

Iz stranke.

Socialistična stranka v Italiji je izdala svoje poročilo za strankarski zbor, iz katerega je razvidno, da je imela politično organiziranih članov:

Leta 1900	19.194
» 1902	37.778
» 1903	42.451
» 1904	45.800
» 1905	48.905
» 1906	43.654
» 1907	43.953
» 1908	41.594

Volilne številke izkazujejo nerazmerno večji uspeh; dobila je stranka:

Leta 1892	26.000 glasov,	6 mandatov
» 1895	76.000	16 »
» 1897	135.000	15 »
» 1900	175.000	32 »
» 1904	325.000	36 »

Zgodovina francoskega socializma je izšla pod vodstvom sodruga Jaurésa. Velikansko delo obsega 13 zvezkov s 7000 stranmi in 850 ilustracijami. Obdelana je snov od »Konstituante« do tretje republike. Zadnji zvezek obsega socialno bilanco 19. stoletja.

Gospodarski pregled.

Tržaška delavska zadruga

(Konsumno društvo)

Hranilni oddelček.

Hranilni oddelček, ki je že od svoje ustanovitve vedno redno deloval, donša zadrugi nadalje velike koristi. Potom tega odseka je mogoče plačevati nakupljeno blago takoj v štetem denarju, vsled česar vziva zadruga tržne prednosti in si ohrani tako visok skonto.

Bančna uporaba velikih svot denarja, ki je bil na razpolago, je donela letos izrednih dohodkov par sto kron vsled denarne krize in silnega naraščanja obresti, ki je trajalo več mesecev.

Tekom leta je bilo vloženih 1190 vlog v znesku 164.167 04 kron. Dvignjenih pa je bilo 808 vlog v znesku 155.949 75 kron. Od ustanovitve hranilnega odseka pa do 30. junija t. l. je bilo vloženih 656.300 60 kron; dvignjenih pa 609 233 46 K. Dne 30. junija 1908 je torej ostalo vloženih še 47.067 14 kron.

Društveno imetje.

Uračunajoč podpisane članske deleže znaša društveno imetje 24.010 kron.

Napredek imetja se vrši seveda polagoma, kajti članski deleži so izmed deležev vseh avstrijskih zadrug najnižji in je dovoljeno članom, da se jim omogoči vstop v zadrugo, da plačajo, ko se vpišejo, samo prvi obrok v znesku ene krone in da poravnajo ostalo svoto deleža z bodočimi dividendami.

Da se je zadruga v kljub malemu kapitalu tako lepo razvila, je bilo mogoče samo potom hranilnega odseka.

Da pa bo mogoče zadrugi razširiti še bolj delokrog svojega delovanja, se bo treba resno petati tudi s konsekvantnim zvišanjem imetja v obliki zvišanja zadrugnega deleža.

V društveno imetje spadajo seveda tudi nabrane rezerve in sicer: rezervni sklad, ki je znašal dne 30. junija 1908 1675 17 kron, kateremu se priloži 10 odstotkov letošnjega čistega dobička, ki znaša 1456 93 kron, vsled česar znaša svota rezervnega sklada 3141 10 kron. Izredni rezervni sklad pa znaša 346 79 kron.

Podporni sklad.

V četrti zadrugi dobi se je sploh konstatiralo živahnije gibanje nego druga leta.

Ta izredni koristni oddelček delavskih zadrug je dal lepe vzglede in ga tržaško delavstvo vedno bolj ceni.

Da bo njegovo delovanje rednejše, je bilo potrebno sestaviti poseben poslovnik, o katerem se je razpravljalo in ga odobrilo na izrednem občnem zboru, ki se je vršil dne 13. junija 1908.

Bolni člani imajo pravico do 12 tedenske podpore, vdove in sirote umrlih članov pa dobe 18 tednov podpore.

Dne 1. julija 1907 je ostal v tem skladu na razpolago saldo	kron	397 52
Temu se doda 25% čistega dobička tretje zadrugne dobe	»	2012 07
več, obresti in članski radodarni prispevki	»	53 18
Za dobo 1907/1908 je torej na razpolago skupaj	kron	2462 77

V četrti zadrugi dobi se je dalo 55 bolnim članom 312 tedenskih podpor K 1207 58
99 tedenskih podpor 9 vdovam in sirotam K 347 08

Skupno kron 1554 66

Vsled tega je ostala na razpolago dne 30. junija 1908 svota	kron	908 11
dotatek 25% čistega dobička letošnje dobe	kron	3664 83
Za dobo 1908/1909 ostane na razpolago	kron	4572 94

Prihranilo se je tedaj brez žrtve skoraj 4000 kron in se med tem zagotovilo članom in njihovim družinam mnogo drugih koristi. Koliko dobrga in koristnega se bo lahko storilo letos s temi 4000 kronami, ne v poniževalni obliki miloščine, temveč v obliki pravice, katere so deležni člani.

Naznanilo.

Ob stiri stoletnici Trubarjevega rojstva spominja se prvega slovenskega reformaterja tudi slovenska socialno-demokratska stranka. Izdala je brošur

„Primož Trubar in slovensko ljudstvo“

v založbi »Delavske tiskovne družbe v Ljubljani«.

Cena 8 vinarjev.

Opozarjamo sodruge in vse delavske organizacije na to. Kdor se ni naročil te brošure, naj to stori takoj.

Stiri stoletnico Trubarjevega rojstva pa je proslavila socialno-demokratska stranka tudi s tem, da je izdala v založbi »Delavske tiskovne družbe« zanimivo protiklerikalno brošuro:

„V dobi klerikalizma“

ki bo obsegala nad vse poučno čtivo o klerikalizmu.

Zelimo, da bi se te dve brošuri kar najbolj razširili med slovensko ljudstvo. S tem se bo tudi najbolj proslavil spomin Primoža Trubarja.

Na delo tedaj!

Kavarna je vsak dan vso noč odprta.

Kavarna „ILIRIJA“

Ljubljana, Kolodvorske ulice št. 22.

P. n. slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem prevzel **nanovo urejeno**

kavarno „Ilirija“

katero bom vodil kakor doslej nadalje in se bom potrudil zadostiti vsem zahtevam in željam sl. občinstva. V kavarni sta na razpolago **dva izvrstna biljarda** (tvrška Seifert), posebna igralna soba kakor tudi vsi domači in tuji politični in ilustrirani **časopisi**, izborne pijače, likerji, čaj, kava i. t. d. vina v buteljkah vseh vrst. Postrežba točna.

Za mnogobrojni obisk se najljubšeje priporoča

Štefan Miholč
poslovodja.

Kavarna je vsak dan vso noč odprta.

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.

Žepna ura z verižico šamo za 3 krone.

Elegantna gloria-srebrna žepna ura, sistem Roskopf z anker kolesjem in pozlačeno verižico samo 3 krone. 3 kom. z v rižico 8 K. Razpošilja se proti povzetju ali če se pošlje denar naprej.

Friedricha razpošiljalnica švicarskih ur
Krakov 130.

KAVARNA

„Unione“

preje „Tedesco“ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Novost! Najnovejše! Novosti!

Izšel je pravkar

deseti zvezek knjižnice časopisa »Naprej«, ki obsega krasno delo sodruga Etbina Kristana

Nevarni socializem.

Cena 30 vinarjev.

Vsakdo si mora kupiti in prečitati to delce, če hoče prav razumeti socializem.

Proti klerikalizmu!

Ali ste že prečitali znamenito brošuro

„Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost“

katero je spisal vseučiliški profesor cerkvenega prava dr. L. Wahrmund?

Dobi se v prodajalni »Delavske tiskovne družbe« v Ljubljani, Dunajska cesta 20.

Vso noč odprta.

Vso noč odprta.